

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра «Аудит, облік та оподаткування»

кафедра
аудиту, обліку та
оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Концепції і парадигми розвитку теорії і методології бухгалтерського обліку
Викладач (-і) 	Смірнова Ірина Володимирівна кандидат економічних наук, доцент доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Контактний тел.	0506522922
E-mail:	smirnova.iryana@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Нормативна дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: іспит. Загальна кількість кредитів – 4. Формат: очний (offline / facetoiface) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2023-2024 н.р.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається одночасно з такими дисциплінами: «Філософія науки», «Англійська мова за профілем наукової спеціальності», «Педагогіка вищої школи», «Інформаційні технології в науковій діяльності», «Податкова політика та управління оподаткуванням» й базується на компетенція, набутих під час здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти та визначених стандартом вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

1. Мета і завдання дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Концепції і парадигми розвитку теорії і методології бухгалтерського обліку» полягає у формуванні системи теоретичних знань про теорії, парадигми, концепції, закономірності та тенденції розвитку бухгалтерського обліку як науки і практичної діяльності та вмінь критично їх застосовувати у власних наукових дослідженнях.

Завданнями вивчення дисципліни «Концепції і парадигми розвитку теорії і методології бухгалтерського обліку» є:

- надання сучасних науково-теоретичних та методологічних знань з питань:
 - сутності бухгалтерського обліку як соціо-економічного інституту;
 - сучасної інтерпретації історії бухгалтерського обліку в контексті різноманіття підходів вітчизняних та закордонних вчених-обліковців;
 - еволюції теорій бухгалтерського обліку, підходів до їх класифікації;
 - основних концепцій, теорій та парадигм науки про бухгалтерський облік в контексті розвитку економічних теорій;
 - методології бухгалтерського обліку,
 - практичного значення окремих теоретичних концепцій.
- формування у здобувачів третього освітньо-наукового рівня здатності виявлення, постановки та вирішення актуальних наукових задач та проблем у сфері бухгалтерського обліку;
- опанування знаннями щодо перспективних напрямків розвитку теорії й методології бухгалтерського обліку.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04 Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері обліку та оподаткування на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності

СК01. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні та дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

- СК02. Здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.
- СК03. Здатність вирішувати комплексні завдання функціонування системи обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування для критичного оцінювання результатів досліджень з урахуванням соціальних, етичних, правових та економічних проблем.
- СК04. Здатність проводити емпіричні дослідження для встановлення тенденцій розвитку об'єктів дослідження у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.
- СК05. Здатність здійснювати апробацію результатів наукових досліджень, висновків і практичних рекомендацій з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та сприяти їх впровадженню у науковій та практичній сферах.
- СК08. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики обліку, аналізу, аудиту, та оподаткування, аналізувати, оцінювати та прогнозувати відповідні процеси.
- СК09. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.
- СК10. Здатність виявляти, формулювати та вирішувати комплексні завдання функціонування систем вищої, професійної, післядипломної освіти та освіти впродовж життя в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.
- СК11. Здатність розробляти та обґрунтовувати концепції, стратегії, програми розвитку обліку, контролю, аудиторської діяльності, податкової політики на мікро-, мезо- та макрорівнях з урахуванням впливу глобалізації та євроінтеграції.

Програмні результати навчання

- РН01. Мати концептуальні та методологічні знання з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування і суміжних галузей, а також навички необхідні для проведення наукових і прикладних досліджень, здійснення інновацій на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку.
- РН02. Здійснювати пошук, аналізувати, критично осмислювати та систематизувати інформацію, отриману з різних науково-практичних джерел та основних національних, європейських, міжнародних нормативно-правових актів з питань регулювання обліку, аналізу, аудиту, та оподаткування.
- РН03. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми обліку, аналізу, аудиту, оподаткування державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.
- РН05. Формулювати та перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень (опитувань, спостережень тощо) і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані з

питань регулювання обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

PH06. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування і суміжних галузей використовуючи сучасні наукові інструменти та дотримуючись норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

PH07. Застосовувати сучасні способи пошуку, оброблення й аналізу інформації, зокрема, статистичні і економіко-математичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних, інформаційні системи у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту і оподаткування.

PH08. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності.

PH09. Ідентифікувати наукові та практичні проблеми, здійснювати апробацію результатів наукових досліджень, висновків і практичних рекомендацій з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та сприяти їх впровадженню в науковій та практичній сферах.

PH10. Глибоко розуміти загальні принципи та методи обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері обліку і оподаткування та у викладацькій діяльності.

PH14. Глибоко розуміти та вільно орієнтуватися у вітчизняних, європейських та міжнародних тенденціях підготовки фахівців різних освітніх рівнів (рамки кваліфікації), організації професійної післядипломної освіти та освіти впродовж життя в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.

PH15. Пропонувати нові рішення, розробляти концепції, стратегії, програми розвитку обліку, контролю, аудиторської діяльності, податкової політики на мікро-, мезо- та макрорівнях з урахуванням впливу глобалізації та євроінтеграції.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Під час організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до:

- Положення про організацію освітнього процесу (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf);

- Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ (<http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=72>).

4. Програма навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.				
Концепції і парадигми розвитку теорії і методології бухгалтерського обліку: історичні аспекти та сучасний стан				
1.	<p>Тема 1. Бухгалтерський облік як система наукових теорій</p> <p>Бухгалтерський облік як наука. Бухгалтерський облік як наука: загальний підхід до подальшого розвитку. Загальнотеоретична структура бухгалтерського обліку. Розширення функцій, предмета і об'єктів обліку. Новації в розвитку бухгалтерського обліку як науки в постіндустріальній економіці. Філософські підходи до облікового теоретичного знання. Парадигма бухгалтерського обліку економіки гармонійного (сталого) розвитку. Парадигмальна теорія наукових змін як метатеорія бухгалтерського обліку. Аналіз можливості застосування парадигмального методу в бухгалтерському обліку як його метатеорії. Концепції бухгалтерського обліку. Облік в становленні економічної науки. Облікова спеціалізація в сучасній економічній науці. Системний підхід до організації облікового процесу. Інститут бухгалтерського обліку. Філософія функціонування інституту обліку. Теорія в діалектиці бухгалтерської діяльності. Постіндустріальна економіка як фактор розвитку бухгалтерського обліку. Цивілізаційний підхід в бухгалтерському обліку: сутність та необхідність застосування. Постіндустріальні тенденції розвитку бухгалтерського обліку. Концептуальні основи стандартизації бухгалтерського обліку в умовах глобалізації. Тенденції розвитку бухгалтерського обліку в контексті парадигмального методу Т.С. Куна. Концепція І. Лакатоса як змістовна метатеорія бухгалтерського обліку.</p>	2	1	9
2.	<p>Тема 2. Гносеологічний і методологічний аналіз сучасного стану і тенденцій розвитку науки бухгалтерський облік</p> <p>Методологія наукових досліджень в галузі бухгалтерського обліку. Діалектичний, метафізичний та онтологічний підходи в будові вітчизняної теорії бухгалтерського обліку. Позитивізм, прагматизм та операціоналізм – гносеологічне підґрунтя сучасної американської та західної теорії бухгалтерського обліку. Запровадження в наукові дослідження з теорії бухгалтерського обліку символічної логіки. Синтаксичний аспект досліджень з бухгалтерського обліку щодо внутрішньої структури обліку, його складових частин та взаємозв'язку між ними. Семантичний аспект наукових досліджень щодо змісту обліку та його предметної сутності. Прагматичний аспект – відношення обліку до його користувачів і навпаки. Особливості застосування системного підходу в бухгалтерському обліку. Етапи розвитку системних</p>	2	1	9

	уявлень, основні напрямки системних досліджень, основні поняття системного аналізу та принципи системного підходу. Функції моделювання та види моделей. Моделювання систем бухгалтерського обліку. Розвиток наукових шкіл бухгалтерського обліку: минуле та майбутнє. Класифікація бухгалтерських наукових теорій. Класифікація теорій обліку за Е.С. Хендріксоном та М.Ф. Ван Бредою. Класифікація теорій обліку за М.Р. Метьюсом та М.Х.Б. Перерою. Класифікація теорій обліку за Г.І. Уолком, Дж.Л. Доддом та М.Дж. Терні. Класифікація теорій обліку за проф. Р.Г. Шредером, М.В. Кларком та Дж.М. Кеті. Цільовий підхід до класифікації теорій обліку за проф. К. Діганом. Класифікація теорій обліку за проф. Я.В. Соколовим та В.Я. Соколовим. Класифікація облікових теорій за С.Ф. Легенчуком.			
3.	<p style="text-align: center;">Тема 3. Балансові облікові теорії</p> <p>Періодизація розвитку бухгалтерського обліку в обліковій літературі. Зародження обліку в різних країнах світу. Облікове мистецтво раннього Середньовіччя. Початок наукової розробки бухгалтерського обліку. Динамічний баланс: сутність, переваги та недоліки. Історичний аспект становлення та сучасний етап розвитку динамічної балансової теорії. Статичний баланс: сутність, переваги та недоліки. Історичний аспект становлення та сучасний етап розвитку статичної балансової теорії. Статико-динамічний баланс: сутність, переваги та недоліки. Історичний аспект становлення та особливості реалізації герменевтичної облікової балансової теорії. Перспективи розвитку та застосування видів балансів. Внесок І. Шера у розвиток балансових облікових теорій. Внесок О. Шмаленбаха у розвиток балансових облікових теорій. Розвиток балансових облікових теорій сучасними вітчизняними науковцями</p>	4	2	9
4.	<p style="text-align: center;">Тема 4. Вплив економічних теорій на становлення та розвиток облікових концепцій та методології</p> <p>Облікова складова економічної науки. Облік у становленні економічної науки. Погляди науковців на взаємозв'язок економічних і облікових концепцій та методологію. Інституціоналізм та його вплив на сучасні облікові концепції та облікову методологію. Загальнотеоретичні основи інституціональної теорії та напрями її застосування для висвітлення трендів розвитку бухгалтерського обліку. Інституціональне моделювання розвитку облікових систем. Інституційні перетворення в національній економіці та їх вплив на регулювання облікового процесу. Інститут бухгалтерського обліку. Формалізація категоріально-термінологічного апарату бухгалтерського обліку. Інститут професійних бухгалтерів та напрями його розвитку. Кодекс професійної етики бухгалтера. Професійне судження бухгалтера як основа інформаційної підтримки процесів управління. Інструментарій інституціонального проектування в організації обліково-аналітичного процесу. Розвиток концепції облікового інжинірингу. Філософія сталого розвитку та її вплив на сучасні облікові парадигми. Глобалізація та її вплив на сучасні облікові концепції та методологію за М(С)ФЗ та GAAP.</p>	2	1	9

5.	<p>Тема 5. Рівні теорії бухгалтерського обліку: фундаментальні, локальні, галузеві т їх зв'язок з методологією.</p> <p>Теорії рівня фундаментальних теорій. Фізіократична доктрина розвитку бухгалтерського обліку. Ключова роль обліку в підготовці та прийнятті управлінських рішень в управлінні державою (чи галуззю економіки). Особливості (спеціалізацію) обліку різних видів економічної діяльності. відповідності позицій фізіократів базовим категоріям концепції сталого розвитку. Обумовленість формування нової парадигми бухгалтерського обліку безпосередньо необхідністю врахування положень теорій інституціоналізму та фізичної економії. Локальні бухгалтерські теорії. Галузеві аспекти поглиблення предмету та об'єктів бухгалтерського обліку. Теоретичні основи запровадження галузевих стандартів бухгалтерського обліку. Методологічне забезпечення формування галузевих стандартів бухгалтерського обліку. Вплив форм власності, на яких засновані суб'єкти різних інституційних секторів, організаційно-правових форм господарювання на методологічні засади їх систем обліку. Вплив характеру та особливостей господарської діяльності суб'єктів господарювання різних галузей економіки на методологічні засади їх бухгалтерського обліку. Структура нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку в Україні. Методичне забезпечення галузевого бухгалтерського обліку: методичні підходи до удосконалення. МСФЗ, МСБО, П(С)БО присвячені галузевим особливостям методології бухгалтерського обліку.</p>	2	1	9
Змістовий модуль 2. Тенденції розвитку концепцій і парадигм теорії і методології бухгалтерського обліку				
6.	<p>Тема 6. Тенденції розвитку облікових теорій та облікової методології.</p> <p>Історичний та міжнародний аспекти розвитку бухгалтерського обліку. Концептуальні основи бухгалтерського обліку та звітності. Зміна підходів до якості облікової інформації: історичний аспект. Бухгалтерське моделювання діяльності підприємства. Багатоваріантність в бухгалтерському обліку. Сучасна парадигма бухгалтерського обліку. Еволюція поняття обліково-аналітичного забезпечення в системі управління підприємством. Методологічні аспекти бухгалтерського обліку в умовах його реформування. Інформаційна асиметрія в системі бухгалтерського обліку. Систематизація проблем організації та визначення їх впливу на організацію обліку. Аналіз підходів дослідників щодо виділення нових об'єктів обліку. Тенденції розвитку бухгалтерського обліку як наукової діяльності, як навчальної дисципліни та як практичної діяльності. Вплив цифрової трансформації бізнесу на генерування нових знань у галузі обліку і оподаткування. Зародження української держави і обліку на її території. Розвиток обліку в Україні вкінці XV–XIX ст. Бухгалтерський облік в Україні в ХХст. Наукові школи України. Внесок українських науковців у розвиток облікової парадигми.</p>	4	2	9
7.	<p>Тема 7. Стратегії економічного розвитку та роль обліку в їх забезпеченні</p> <p>Концепції та стратегії економічного розвитку. Стратегії</p>	4	2	9

	сталого розвитку та роль обліку в їх забезпеченні. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. Стратегія реформування системи управління державними фінансами. Роль обліку в реалізації напрямів, цілей, заходів стратегій. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року. Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Стратегії розвитку областей, міст, регіонів. Інформаційне забезпечення стратегій та роль обліку. Стратегії міжнародних організацій в сфері обліку (IFAC).			
8	<p>Тема 8. Концепція цифровізації в обліку та інформаційні технології</p> <p>Цифровізація як невід’ємний елемент економічного життя в усіх його сферах, в тому числі в бухгалтерському обліку. Ідентифікація вектору розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифровізації. Впровадження інформаційних технологій в обліковий процес підприємства. Вплив цифровізації на організацію господарської діяльності та забезпечення інформаційних потреб. Домінантний вплив цифровізації на систему бухгалтерського обліку і аудиту. Вплив на якість системи обліку та звітності в умовах цифрової економіки. Тренди впливу цифровізації на якість інформації в бухгалтерському обліку. Перешкоди, які гальмують розвиток цифрових трансформацій в Україні: інституційні, інфраструктурні, екосистемні. Організація бухгалтерського обліку, обліково-аналітичного забезпечення, обліково-аналітичної системи та обліково-інформаційного забезпечення в контексті цифровізації. Цифрові компетенції бухгалтера. Основні вимоги до бухгалтера у світі об’єктивної реальності. Зони розвитку знань у бухгалтера. Зміни, що впливатимуть на розвиток професії бухгалтера найближчим часом. Модель цифрового бухгалтера. Етапи цифрової трансформації управління підприємством і їх взаємозв’язок з бухгалтерським обліком. Перспективи застосування інформаційних технологій у сфері бухгалтерського обліку й оподаткування. Особливості використання технології блокчейн у системі бухгалтерського обліку.</p>	2	1	9
9	<p>Тема 9. Інституціональні засади розвитку професії бухгалтера</p> <p>Генезис професії бухгалтера: професійні об’єднання, елементи науки, етики. Функції бухгалтера за роллю в системі управління підприємством. Становлення професійних організацій та професії бухгалтера. Інститут професійних бухгалтерів. Причинно-наслідковий зв’язок формування і розвитку інституту професійних бухгалтерів. Посилення ролі та важливості інституту професії в інституті бухгалтерського обліку. Міжнародні стандарти освіти (International Education Standards). Міжнародної Федерації бухгалтерів (IFAC). International Panel on Accountancy Education. Рівні змісту визначення поняття «професійний бухгалтер» в міжнародній практиці. Роль та значення «accountant technicians» в міжнародній практиці, ААТ. Основні етапи підготовки професійного бухгалтера в Україні: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії; фахова передвища освіта, вища освіта, сертифіковані програми. Стандарти вищої освіти і професійні стандарти, принципи та тенденції розробки освітніх програм за</p>	4	2	9

	спеціальністю 071. Концептуальні підходи до вирішення проблеми професійної сертифікації бухгалтерів: організаційно-методологічні підходи. Професійні аспекти підвищення кваліфікації бухгалтерів. АССА, СІМА, СРА, їх професійні програми. Національні можливості професійної сертифікації бухгалтерів і її галузевих складових. Візія розвитку бухгалтерської професії в майбутньому.			
	Разом	26	13	81

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний та підсумковий) здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації освітнього процесу в ЦНТУ. Протягом семестру здобувач може отримати максимум 60 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 30 балів, за другий рубіжний контроль – 30 балів, 40 балів виносяться на іспит. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, ситуаційних завдань, підготовки публікацій.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестовий контроль.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри аудиту, обліку та оподаткування, Протокол № 1 від «28» серпня 2023.